

Valsts policijas koledža

Alens Dzenis

**MEŽA APVIDŪ PAZUDUŠAS PERSONAS
MEKLĒŠANAS UN GLĀBŠANAS
TAKTISKIE PANĒMIENI**

2018

„Meža apvidū pazudušas personas meklēšanas un glābšanas taktiskie paņēmieni” ir Valsts policijas koledžas Kinoloģijas nodaļas vadītāja M.iur. A.Dzeņa izstrādātais mācību metodiskais materiāls. Tā mērķis ir sniegt pamat zināšanas par meža apvidū pazudušu personu meklēšanā noteiktiem vispārīgiem noteikumiem, izmantojamiem terminiem, struktūru, veicamām darbībām un metodēm. Mācību metodiskais materiāls ir taktisko paņēmieni apkopojums, kas var būt noderīgs jebkurai personai, kura iesaistās vai plāno iesaistīties meža apvidū pazudušu personu meklēšanā. Jāņem vērā, ka mācību metodiskajā materiālā minētās darbības reglamentē normatīvie akti, tai skaitā Valsts policijas 2012.gada 15.novembra iekšējie noteikumi Nr.24 “Personu meklēšanas noteikumi”.

Apstiprināts Valsts policijas koledžas Metodiskās komisijas sēdē 2018.gada 26.aprīlī.

Apstiprināts Valsts policijas koledžas Padomes sēdē 2018.gada 17.augustā.

SATURS

I Terminu	4
II Vispārīgie nosacījumi	4
III Informācijas saņemšana par meklējamo personu	5
IV Sākotnējās darbības meklēšanas operācijā	5
V Meklēšanas operācija	6
VI Meklēšanas operācijā izmantojamās metodes	7
VII Pazudušās personas evakuācija	10

I TERMINI

Glābējs – persona, kura prot (gaida vai dodas) sniegt nepieciešamo palīdzību atrastajai personai un prot evakuēt cietušo.

Grupās vecākais – meklētājs, kurš vada meklētāju grupu, izpildot operācijas vadītāja noteikto uzdevumu.

Ieodes materiāls – priekšmets vai vieta, kas satur pazudušās personas smaržas molekulas, ko var izmantot pēdu izsekošanas suns.

Komandpunkts – vieta, kur pulcējas meklētāji meklēšanas operācijas laikā.

Koordinators – persona, kura piesaista meklēšanā nepieciešamos resursus, un ir pakļauta operācijas vadītājam.

„Kēde” – meklēšanas metode, kurā meklētāji koordinēti iet blakus vienā virzienā un ātrumā, pārmeklējot noteiktu sektoru.

Meklēšanas operācija – process, kurā iesaistītie resursi (cilvēki, dzīvnieki, tehnika) organizēti meklē pazudušo personu.

Meklētājs – persona, kura ir pierēģistrēta konkrētās meklēšanas operācijas meklētāju sarakstā un kura veic darbības pazudušās personas atrašanā.

Meža apvidus – ārpuslētā vide (meži, pļavas, purvi, lauku teritorijas).

Operācijas vadītājs – persona, kura analizē informāciju meklēšanas operācijas laikā, vada meklēšanas operāciju un kurai pakļauti visi meklēšanas operācijā iesaistītie resursi.

Pazudusī persona – persona, kura apmaldījusies vai nespēj izkļūt no meža apvidus.

Pazudušu personu meklēšanas suns – speciāli apmācīts suns pazudušu personu meklēšanā meža apvidū, kurš personas atrašanā izmanto gaisā esošās cilvēka smaržas molekulas.

Pēdu izsekošanas suns – speciāli apmācīts suns personas meklēšanā, kurš personas atrašanā galvenokārt izmanto uz zemes esošās cilvēka smaržas molekulas.

II VISPĀRĪGIE NOSACĪJUMI

1. Meža apvidū pazudušu personu meklēšanas galvenais princips ir nepalielināt cietušo skaitu.
2. Meklēšanas operācija tiek veikta organizēti un sistēmiski (pielikums Nr.1).
3. Meža apvidū meklētāji atrodas vismaz pa 2 (divi), izņemot īpašus gadījumus vai ārkārtas situācijas un saskaņā ar operācijas vadītāja uzdevumu.
4. Policija var ierobežot meklēšanas operācijā iesaistīto meklētāju (brīvprātīgo) skaitu un/vai informācijas par meklēšanas operāciju apjomu.
5. Personu darbība var tikt ierobežota, ja tās nekoordinēti, patvaļīgi (bez operācijas vadītāja norādījuma) veic pazudušās personas meklēšanu un var kaitēt meklēšanas operācijai.

III INFORMĀCIJAS SAŅEMŠANA PAR PAZUDUŠO PERSONU

6. Policija, saņemot informāciju par pazudušo personu, noskaidro:
 - 6.1. vietu, kur pazudusi persona (pēdējā zināmā personas atrašanās vieta);
 - 6.2. pazudušās personas aprakstu:
 - dzimums;
 - vecums;
 - vārds, uzvārds;
 - apģērbs;
 - personas vizuālās pazīmes (miesasbūve, auguma garums, matu krāsa u.c.);
 - veselības stāvoklis (esošās slimības, kādus medikamentus lieto, vai pazodusī persona dzird un vai spēj atsaukties);
 - 6.3. laiku, kad persona pazudusi;
 - 6.4. kādi ir personas pazušanas iemesli;
 - 6.5. vai pazudušajai personai līdzī ir sakaru līdzekļi;
 - 6.6. un pārbauda citas iespējamās pazudušās personas atrašanās vietas (atpūtas vietas) un cilvēku loku (radi, draugi, kaimiņi), ar ko pazodusī persona bijusi saistīta.
7. Policija iegūst pazudušās personas foto, kas var tikt izmantots meklēšanas operācijā un ievietots masu saziņas līdzekļos.
8. Pēc saņemtās informācijas pieņem lēmumu par informācijas nodošanu koordinatoram un operācijas vadītājam, meklēšanas operācijas uzsākšanu vai citām darbībām.
9. Koordinators veic darbības, lai piesaistītu meklēšanā nepieciešamos pieejamos resursus, apkopotu un nodotu informāciju par to operācijas vadītājam.
10. Operācijas vadītājs pieņem lēmumu par komandpunkta izveidošanu attālināti vai notikuma vietā.
11. Ja nepieciešams, var sistemātiski fiksēt ar meklēšanas operāciju saistīto informācijas apriti, uzdoto un veikto darbību izpildes laiku.

IV SĀKOTNĒJĀS DARBĪBAS MEKLĒŠANAS OPERĀCIJĀ

12. Operācijas vadītājs ir atbildīgs par meklēšanā iesaistīto resursu efektīvu izmantošanu, informācijas analīzi un apriti.
13. Meklēšanas operācijā tiek izmantotas kartes (drukātā vai elektroniskā formā) tā, lai kartē esošais mērogs un attēlotās informācijas apjoms meklētājam vai grupas vecākajam ir pietiekams uzdevumu veikšanai meža apvidū.

14. Operācijas vadītājs nosaka pārmeklējamās teritorijas lielumu un tam pielāgo kartes.
15. Karte tiek sadalīta pārmeklējamos sektoros, izmantojot dabīgus vai mākslīgus orientierus (meža stigas, grāvjus, upes, elektrolīnijas u.c.). Kartē iezīmētie sektori tiek numurēti.
16. Sektoru lielumu un sektoru numerāciju nosaka operācijas vadītājs. Pārējās meklēšanas operācijā izmantojamās kartes tiek sadalītas sektoros un sanumurētas analogiski operācijas vadītāja kartei.
17. Karte ar iezīmētu konkrēto sektoru vai veicamo uzdevumu, kā arī uzdevuma sākuma punktu, beigu punktu, grupas atgriešanās vietu un komandpunktu, ir nepieciešama vismaz katram grupas vecākajam.
18. Personas, kuras ieradušās meklēšanas operācijas vietā, pierēģistrējas komandpunktā un, netraucējot pārējiem, gaida operācijas vadītāja uzdevumu.
19. Meklētāja pienākums būt atbilstoši ekipētam (piemērots apģērbs, apavi, atstarojoša veste, lukturītis, sakaru līdzeklis u.c.).
20. Alkohola reibumā esošas vai dezorganizēti noskaņotas personas var netikt iesaistītas meklēšanas operācijā.
21. Meklētājs, veicot uzdevumu, ir tieši pakļauts grupas vecākajam. Meklēšanā iegūto informāciju meklētājs nekavējoties nodod grupas vecākajam.
22. Grupas vecākais iegūto informāciju no meklētājiem apkopo un nodod operācijas vadītājam.
23. Par konkrētā uzdevuma veikšanu un sev padotās grupas darbību ir atbildīgs grupas vecākais.

V MEKLĒŠANAS OPERĀCIJA

24. Iespēju robežās no pārmeklējamā meža apvidus tiek izvestas meklēšanā neiesaistītās personas, lai netraucētu pazudušās personas meklēšanā (tas var traucēt, izmantojot sasaukšanās metodi, izmantojot suņus vai helikoptera darbībā, pārmeklējot sektoru u.c.).
25. Nosakot grupu vecākos, tiek ņemta vērā iepriekšējā pieredze meklēšanā, zināšanas, personīgās īpašības (spēja vadīt grupu, uzņemt atbildību u.c.).
26. Komplektējot meklētāju grupas, tiek ņemta vērā konkrētā uzdevuma specifika un sarežģītības pakāpe (piemēram, pārmeklējamā sektora lielums, caurejamība u.c.).
27. Meklētājiem tiek nodoti pazudušās personas dati (fotogrāfija, vārds, vispārējs izskats) drukātā vai elektroniskā veidā.
28. Meklēšanas operācijas laikā meklētāji nezvana uz pazudušās personas telefona numuru. To dara operācijas vadītājs vai viņa nozīmēta persona.

29. Meklētājs, pārtraucot meklēšanu, par to paziņo grupas vecākajam.
30. Meklētājs, atrodot iespējamo meklētās personas mantu, apģērbu, uzturēšanās vietu, pēdu nospiedumu zemē u.tml., to neaiztiek, nepārvieto. Meklētājs par atrasto nekavējoties ziņo grupas vecākajam.
31. Meklēšanā tiek izmantoti suņi, kas ir tam speciāli apmācīti. Meklējot dzīvu cilvēku, izmanto pazudušu personu meklēšanas suni vai pēdu izsekošanas suni.
32. Lēmumu par konkrētā suņa izmantošanu pieņem operācijas vadītājs.
33. Kinologam, pārvietojoties pa meža apvidu un izmantojot suni, tiek piesaistīta vismaz viena persona, kura prot orientēties pārmeklējamā apvidū, sektorā (meža apvidū).
34. Lai netraucētu citiem meklētājiem, bez operācijas vadītāja atļaujas meklētājs, grupas vecākais vai suns nedrīkst veikt darbības citā sektorā, kas nav dots uzdevumā.
35. Meklētājs par iespējamo viņam zināmo meklējamās personas atrašanās vietu vai virzienu informē grupas vecāko.
36. Atrodot pazudušo personu, meklētājs nekavējoties par to paziņo grupas vecākajam, kurš tālāk informē operācijas vadītāju.
37. Lēmumu par meklēšanas operācijas pārtraukšanu pieņem operācijas vadītājs, paziņojot to koordinatoram un grupu vecākajiem.

VI MEKLĒŠANAS OPERĀCIJĀ IZMANTOJAMĀS METODES

Skaņas izmantošana.

38. Ja pazodusī persona dzird un spēj atsaukties, meklēšanā tiek izmantoti skaņas signāli (pielikums Nr.2).
39. Skaņas izmantošanas veidu, vietu un laiku nosaka operācijas vadītājs.
40. Meklēšanā var tikt izmantotas speciālas skaņas ierīces (sirēnas, kuru skaņas izplatība ir vairāki kilometri), par to brīdinot apkārtnes iedzīvotājus.

Sasaukšanās metode.

41. Meklētājs apstājas pirms sauc pazudušo personu.
42. Apstājoties, meklētājs pazudušo personu sauc divas reizes (ar 2-5 sekunžu pauzi starp saukšanas reizēm).
43. Starp saukšanas reizēm (pauzes laikā) meklētājs ieklausās un cenšas saklausīt, vai pazodusī persona atsaucas.
44. Saukšanas biežumu nosaka operācijas vadītājs vai grupas vecākais.
45. Ja meklētājs sadzird pazudušās personas iespējamo atsaukšanos, meklētājs par to nekavējoties ziņo grupas vecākajam un gaida turpmākos norādījumus.

„Ķēde”.

46. „Ķēde” galvenokārt tiek pielietota, ja pazudusī persona ir bezsamaņā vai neatsaucas.
47. Meklētāji atrodas vienā līnijā aptuveni 5-10 m viens otram blakus, iet vienā virzienā, vienā ātrumā, saglabājot savu vietu starp meklētājiem.
48. Meklējot „ķēdē”, meklētāji cenšas atrast pazudušo personu vai iespējams ar to saistītu mantu, apģērbu, uzturēšanās vietu, pēdu nospiedumu zemē u.tml.
49. Attālums starp meklētājiem „ķēdē” ir atkarīgs no redzamības attāluma, pārmeklējamā sektora īpatnībām (krūmi, biezokņi, reljefs).
50. Ja meklēšanas virzienā ir šķērslis (bedre, biezoknis u.tml.), meklētājs turpina iedomāto taisno virzienu, neapejot šķērslī.
51. Drošības apsvērumu dēļ, pēc iespējas, nakts laikā „ķēdi” neizmanto (atstarpe starp meklētājiem ķēdē naktī ir 1-2 m).
52. Optimālais „ķēdē” iesaistīto meklētāju skaits ir līdz 20.
53. „Ķēdes” aizmugurē pa vidu atrodas grupas vecākais, kurš kontrolē vienmērīgu ķēdes pārvietošanās ātrumu un secīgu virzību.
54. Malējais meklētājs „ķēdē”, kurš nepārvietojas pa dabīgu vai mākslīgu līniju (ceļš, grāvis, stīga u.tml.), iezīmē savu pārvietošanās līniju dabā (piemēram, tualetes papīrs) vai elektroniski (GPS).
55. Konkrētais sektors uzskatāms par pārmeklētu, ja „ķēdē” ir noiets no vienas sektora malas līdz otrai malai (piemēram, cilpveidā) un ir pārmeklēts viss sektors (pielikums Nr.3).
56. Meklētāji savu vietu „ķēdē” drīkst atstāt tikai ar grupas vecākā atļauju.

Suņa izmantošana.

57. Ierodoties meklēšanas operācijas vietā, kinologs pierēģistrējas tādā pašā kārtībā kā meklētājs.
58. Par sava suņa meklēšanas spējām (ilgumu, taktiku) un īpatnībām (personas apzīmēšanas veidu, suņa spēju paralēli strādāt blakus citam sunim, nepieciešamību pēc ieodes materiāla u.c.), kinologs informē koordinatoru.
59. Meklējot dzīvu cilvēku, var izmantot pazudušu personu meklēšanas suni vai pēdu izsekošanas suni.
60. Pazudušu personu meklēšanas suns, pārvietojoties pa sektoru, spēj saost jebkuru cilvēku, kurš atrodas sektorā, līdz tam nonākt un to apzīmēt (piemēram, rejt) (pielikums Nr.4).
61. Pēdu izsekošanas suņi spēj meklēt un dzīt cilvēka smaržu līniju, nonākot līdz meklējamajam cilvēkam vai vietai, kur cilvēks atradās.
62. Pēdu izsekošanas suņi iedalās:
 - 62.1. suns, kuram pēdu meklēšanā ir nepieciešams ieodes materiāls vai vieta (meklējamās personas smaržas avots) (pielikums Nr.5);

- 62.2. suns, kurš meklējot pārmeklējamā sektora malā, spēj uzrādīt kinologam sektorā izejošās vai izejošās pēdas un tās dzīt (jebkuras personas smaržu molekulu līniju, kura iegājusi vai izgājusi no pārmeklējamā sektora) (pielikums Nr.6).
63. Izmantojot suni meklēšanas operācijā, pēc iespējas suns tiek aprīkots ar GPS (globālās pozicionēšanas sistēmu).
64. Suņa izmantošanas uzdevumu nosaka operācijas vadītājs.
65. Pēc uzdevuma izpildes par suņa izmantošanas rezultātiem kinologs informē () grupas vecāko vai operācijas vadītāju.
66. Par drošību suņa izmantošanā ir atbildīgs kinologs (suņa turētājs).

Helikoptera izmantošana.

67. Helikoptera izmantošanas nepieciešamību izvērtē operācijas vadītājs.
68. Helikopteru ar termokameru izmanto, pārmeklējot meža apvidu (sektoru), ja tas ir atbrīvots no cilvēkiem.
69. Nepieciešamības gadījumā meklēšanas operācijā var izmantot citu lidaparāta veidu (paraplāns, deltaplāns u.c.).

Drona izmantošana.

70. Dronu ar termokameru izmanto, pārmeklējot meža apvidu (sektoru), ja tas ir atbrīvots no cilvēkiem.
71. Dronu ar video kameru izmanto, pārmeklējot ceļus, laukus, purvus.

Ceļu pārbaude.

72. Ja ir pietiekams pamatojums tam, ka pazudusi persona var atrasties uz ceļa, stīgas, elektrolīnijas vai tās tuvumā, to pārbauda atsevišķi no pārmeklēšanas meža apvidū.
73. Pārbaudot ceļu, tiek pārbaudītas arī ceļa malas un grāvji.
74. Ceļu pārbaudi var veikt kājām, izmantojot suni, transportu, dronu.

Ūdenstilpņu pārbaude.

75. Ja meklējamajā teritorijā atrodas ūdenstilpnes (dīķi, ezeri, upes), tās pārbauda atsevišķi no pārmeklēšanas meža apvidū.
76. Ūdenstilpni vispirms pārbauda gar krastu.
77. Ja ir pietiekams pamatojums tam, ka persona ir noslīkusi, ūdenstilpnes pārbauda, pieaicinot ūdenslīdētājus vai speciāli apmācītu suni līķu meklēšanā.

Saziņa ar pazudušo personu, izmantojot sakaru līdzekli.

78. Izmantojot sakaru līdzekli, runā (komunicē) operācijas vadītājs vai viņa pilnvarota persona.
79. Saziņas laikā ar pazudušo personu:
 - 79.1. noskaidro pazudušās personas apkārtējās vides aprakstu, īpatnības (ūdens tuvums, pļava, koku augstums, piemēram jaunaudze);
 - 79.2. noskaidro konkrētu vai iespējamo mežā ieiešanas vietu, maršrutu.
 - 79.3. noskaidro mobilā telefona akumulatora darbības ilgumu;
 - 79.4. noskaidro pazudušās personas veselības stāvokli;
 - 79.5. dod norādījumus pazudušajai personai par turpmāko telefona izmantošanas kārtību;
 - 79.6. dod norādījumus izklūšanai no meža apvidus;
 - 79.7. dod norādījumus ieklausīties, vai pazodusī persona dzird skaņas signālus (sirēnu, šāvieni, balsis u.c.).
80. Iespēju robežās tiek noteikta pazudušās personas atrašanās vieta pēc mobilā telefona bāzes stacijas.

VII PAZUDUŠĀS PERSONAS EVAKUĀCIJA

81. Meklētājam, atrodot pazudušo personu, nepieciešamības gadījumā jāsniedz pirmā medicīniskā palīdzība.
82. Ja ir nepieciešams sniegt pirmo medicīnisko palīdzību, bet to izdarīt nav iespējams vai meklētājs to neprot, grupas vecākais par to informē operācijas vadītāju. Uz konkrēto vietu tiek nosūtīti glābēji vai neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests.
83. Ja atrastā pazodusī persona pati spēj pārvietoties, meklētāji to izved no meža apvidus.
84. Ja atrastā pazodusī persona pati nespēj pārvietoties, grupas vecākais par to informē operācijas vadītāju. Uz konkrēto vietu tiek nosūtīti glābēji ar transporta līdzekli (gaisa, sauszemes vai ūdens).
85. Ja tas ir nepieciešams, bet uz konkrēto vietu transporta līdzekli nosūtīt nav iespējams, meklētāji vai glābēji nodrošina cietušās personas drošu evakuēšanu, izmantojot uz vietas pieejamos resursus.
86. Ja cietušajai personai nepieciešams sniegt palīdzību, bet apstākļu dēļ to nav iespējams izdarīt, kā arī nav iespējams sazināties ar operācijas vadītāju, meklētāji (glābēji) pieņem lēmumu:
 - 86.1. atstāt cietušo un, marķējot atrašanās vietu vai izešanas ceļu, doties pēc palīdzības;
 - 86.2. vienam no meklētājiem (glābējiem) palikt pie cietušā, otram doties pēc palīdzības.